

SİYASAL DURUM ÜZERİNE

İstanbul İl Kongresi'ndeki konuşmayla ilgili basın açıklaması, 12 Aralık 1978.

Demokratik özgürlükleri kısıtlayıcı yasa tasarısı

Bir yandan ekonomik sıkıntılar ve dar boğazlar sürüp gider, terörizm tırmanırken, öte yandan hükümetin iyice baskıcı bir rejim gerçekleştirme niyet ve girişimleri su yüzüne çıkmaktadır. Altı yasada anti-demokratik değişiklikler öneren yeni yasa tasarısı son günlerde kamuoyunda geniş tepkilere yol açmış, günün en çok tartışılan konularının başında yer almıştır. Türkiye İşçi Partisi geçen ayın başlarında Ankara İl Kongresi vesilesiyle konuya dikkati çekmiş ve o zamandan beri de konuyu işlemeyi sürdürmüştür. Son hafta içinde çeşitli demokratik kuruluşların ve basının tepkileri de ortaya çıkmıştır.

Başbakan Ecevit'in CHP Ortak Grubunda söz konusu yasa tasarısını savunma yolunda söyledikleri aydınlatıcı ve ferahlatıcı değil, daha da düşündürücü ve kaygılandırıcı olmuştur. Başbakan Ecevit, akıl almaz bir mantıkla, yasa tasarısına karşı çıkanların tümünü, peşinen, şiddet eylemlerinin sorumlusu veya destekçisi olarak nitelermektedir. Başbakan'ın mantığına göre, hükümet sağ ve sol karşısında yansız tutumda olduğu için, tasarıya, "sağ terörün sorumlu veya destekleyicilerinden olduğu kadar sol terörün sorumlu veya destekleyicilerinden de tepki gelecektir". Böyle bir değerlendirme ve suçlama ile tasarıya yöneltilen tüm eleştiri ve karşı çıkışlar suçlanıp mahkûm edilmekte, tasarıyı olduğu gibi kabul etmekten başka bir seçenek bırakılmamaktadır. Tasarıya Türkiye İşçi Partisi kesinlikle karşı çıkmıştır. Barolar Birliği de karşı çıkanlar arasındadır. Başbakan, Partimizin ve Barolar Birliği'nin "terörizm sorumlusu ve destekçisi" olduklarını söyleyebilir mi? Terörizme karşı olmak ayrı şeydir, terörizmi bahane edip zaten kısıtlı olan demokratik hak ve özgürlükleri ortadan kaldırırcasına daha da kısıtlamaya kalkmak apayrı şeydir.

Ayrıca Başbakan, aynı ölçüsüzlük içinde, kimi yasal demokratik kuruluşları ulu-orta suçlama yoluna gitmiştir. Bir "hukuk devleti"nde bir Başbakan'ın asla yapmaması gereken, yapmaya yetkili olmadığı bir davranıştır bu. "Bir büyük örgütün... şiddet eylemlerinde rolü olan, hem de büyük rolü olan bazı kuruluşlarla birlikte ortak bildiri yayınladığından" söz etmiştir. Başbakan sıradan bir yurttaş değildir, hepsi de yasal olan kuruluşları böyle suçlayamaz, eğer Türkiye "özgürlükçü demokratik bir hukuk devleti" ise. "Şiddet eylemlerine, hem de büyük ölçüde" karıştıklarını söylediği kuruluşları ilkin yasalar önünde hesap vermeye çıkartmakla yükümlüdür Başbakan. Bu yapılmadan suçlamak, bir sorumsuzluğun ve keyfiliğin ifadesi olmaktan öteye gitmez.

Başbakan'ın, Türkiye'nin bugünkü noktaya gelmesini önlemeye yeterli bulduğu yasaların bugün olup bitenleri önlemeye yetmediğini söylemesi de bir tutarsızlıktır. Ayrıca, önerilen yasa değişiklikleriyle, önlenmek istenen eylemler arasında bir bağ-

lantının nasıl görülebildiğini anlamak da güç, hatta olanaksızdır. Başbakan'ın örnek olarak verdiği, “ortaokul çocuklarının birbirlerini vurmaları, vapur kaçırmaları” olaylarının dernekler yasasında öngörülen değişikliklerle ne ilgisi var? Bu eylemler dernekler yasası müsait olduğu veya bir boşluğu içerdiği için yapılmıyor ki, yasa değiştirilerek önlensin. Bunlar düpedüz yasa dışı eylemler olarak yapılıyor ve bundan böyle de yapılacaksa, yine yasa dışı eylemler olarak yapılacak.

Açıktır ki, Sayın Başbakan, hükümetinin getirdiği anti-demokratik yasa tasarısını savunmakta güçlük çekiyor. Hele tasarıyla getirilmek istenen yeni hükümleri “ufak tefek yasa değişiklikleri” olarak nitelemek, tasarımı savunma yolunda ne diyeceğini bilememenin bir belirtisi değilse, acı bir istihzadır.

Getirilmek istenilen anti-demokratik hükümler “ufak tefek yasa değişiklikleri” değildir. Hepsi de temel haklara ilişkin konularda önemli kısıtlamalar getirmeyi amaçlamaktadır. Kişi ve konut dokunulmazlığı, dernek kurma ve derneklere üye olma hakkı, toplantı ve yürüyüş yapma, derneklerin düşünsel kısıtlamalara uğramadan serbestçe faaliyette bulunabilme hakları temel hak ve özgürlüklerdendir; demokrasinin hukuksal güvencelerindedir. Önerilen değişikliklerle bu hak ve özgürlükler, özleri yok edilip, sözde, kâğıt üzerinde kalan hak ve özgürlüklere dönüştürülmektedirler.

Bu durumda, Başbakan'ın “Asayiş tasarılarının özgürlükçü demokrasiye ters düşmemesine özen gösterdik” sözü de dayanaktan yoksun kalmaktadır. Bu özenin örnekleri olarak belirtilen, iki durumda yüksek yargı organına itiraz hakkı tanınması inandırıcı güvence olmaktan uzaktır. Sınırlı bir iki durumda, her şey olup bittikten, atı alan Üsküdar'ı geçtikten sonra yüksek yargı organına itiraz hakkı, “özgürlükçü demokrasiye özen gösterme” açısından bir ağırlık taşımamaktadır. Tasarının tümü “özgürlükçü demokrasi”ye ters düşmektedir.

Üniversiteler Yasası Taslağı

Hükümetin anti-demokratik, baskıcı eğilimi Üniversiteler Yasası taslağında da kendini belli etmektedir. Taslağın ayrıntıları içinde boğulmadan, ilkin, bütününde neyi amaçladığına veya ne sonuç vereceğine bakmak gerekir. Bu açıdan baktığımızda diyebiliriz ki, taslak, üniversitelerin “özerkliğe sahip tüzel kişiler” olma statüsünü baltalayan ve onları, Üniversite Denetleme Kurulu ve Üniversitelerarası Kurul yoluyla, hükümetle bağlantılı sıkı bir merkezi kontrol altına almayı amaçlayan bir nitelik taşımaktadır. 12 Mart döneminde Anayasa'da yapılan değişikliklerle üniversite özerkliğine vurulan darbeyi bu yeni tasarı güçlendirmektedir. Üniversitelerin demokratikleşmesine ilişkin olarak, öğretim yardımcılarıyla öğrencilerin yönetime katılmaları konusunda getirilen hükümler ise çok genel ve yetersizdir; sorunun asıl çözümü Üniversitelerarası Kurul'ca hazırlanacak yönetmeliğe bırakılmaktadır. Bu katılımın biçimsel olmaktan öteye gitmemesi çok olasıdır. Üniversitelerin demokratikleştirilmesi, yasa tasarısında temel bir sorun olarak ele alınıp çözüm getirilmiş değildir.

Hükümetin bu anti-demokratik eğilim ve tutumu büyük sermaye ve onun ardındaki emperyalist odaklar karşısında gerileme ve ödünler politikasının yasal demokratik hak ve özgürlükler alanındaki acı meyvelerinden başka bir şey değildir. CHP,

daha 1977 seçimlerinden sonra, hükümet kurma görevini yüklendiğinde hazırladığı -ve güvenoyu alamadığı- hükümet programında bu gerileme ve ödün verme durumuna girmişti. Bu yılın başında onbinlerin desteğiyle hükümet olduğundan bu yana, CHP'nin büyük burjuvazi ve emperyalist kuruluşlara güven verme çabalarını sırası geldikçe sergileyerek vurguladık. Şimdi, yasalar düzeyinde anti-demokratik girişimlere yönelmesi, aynı politik çizginin bu alanda da sürdürülmesidir.

Her zaman vurguladığımız gibi, gittikçe daha büyük boyutlarda tekelleşen büyük burjuvazi ekonomik ve politik egemenliğini sürdürebilmek, ele geçirdiği artık değeri büyütebilmek, bu amaçlarla devlet aygıtını ve gücünü daha sıkı kontrolüne alabilmek için, zaten görelî olan demokratik hak ve özgürlükleri daha da kısıtlamak, elinden gelirse yoketmek peşindedir. Politik bilinci, direnci, dövüşkenliği yükselen kitleleri; demokratik ilerici, sol güçleri ve özellikle, bunların başını çeken işçi sınıfını baskı altına almadan kitleleri yoksullaştıran bu sömürücü, adaletsiz düzeni sürdürmeye olanak bulamamaktadır.

İçinde bulunulan ağır ve gittikçe ağırlaşan koşullarda daha da güçlenmesi olası kitlesele tepkileri önleyebilmek için baskı ve sindirme yöntemleri geliştirilmek istenmektedir. Askeri bir cuntaya, tam boy açık faşizme gidilemeyecekse, en azından, ilan edilmemiş bir sivil sıkıyönetim koşullarını oluşturmak! Amaç, bu. Böylece, başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi kitleler, demokratik, ilerici, sol güçler bir yandan yasa dışı kanlı terörle, öte yandan da yasal terörle bastırılacaklar, sindirilecekler, hareketsiz kılınacaklar. Ve büyük sermaye, iş ortağı emperyalizmle birlikte, saltanatını sürdürecektir! Ama evdeki hesabın çarşıya uymadığını görecekler. Bunu göstermek, işçi sınıfının politik ve ekonomik hareketinin, tüm demokratik, ilerici, sol güçlerin görevidir. Biz bu görevin bilincindeyiz.

Dördüncü Beş Yıllık Plan

Meclis'ten yeni geçirilen 4. Beş Yıllık Plan da büyük burjuvaziye ödün vermenin damgasını taşımaktadır. 4. Beş Yıllık Plan'da önce, devlet sektörüne ağırlık vermenin, ağır sanayi kuruluşunun ve demir çelik gibi kimi temel malların dağıtımının devlet eliyle yapılmasının öngörüldüğü, ama plan Meclis'te ele alınmadan az önce bundan vazgeçilerek söz konusu alanlarda özel sektöre de kapının açık bırakıldığı öyküsü basına yansımıştı. Plan nihayet Millet Meclis'inde görüşülürken CHP'li 74 milletvekili ağır sanayi kapsamı içinde olan motor ve aktarma organları, üretiminin "kamu eliyle gerçekleştirilmesi" yönünde bir önerge verdiler ve önerge oylanarak kabul edildi. Ama sonra ne yapıldı, ne edildi; "kamu eliyle" deyimini "kamu öncülüğü" deyimine çevrildi. Birincisi, özel sektörü bu sanayi dalının dışında bırakan, ikincisi içine sokan bir deyim.

Motor ve aktarma sanayiinde Hema şirketinin becermiş olduğu işler, vurduğu yüz milyonlar özel sektör sanayicilerinin iştihasını kabartmış olsa gerek. Bununla beraber, ağır sanayi devlet eliyle mi, yoksa özel sektör girişimleriyle mi kurulacak sorusunun daha geniş kapsamlı, daha derin anlamlı bir önemi var.

4. Beş Yıllık Plan 1979-1983 dönemi için ortalama yüzde 8'lik bir büyüme hızı öngörüyor. Türkiye deneyinde bu yüksek bir hız. Geçmişin beşer yıllık üç plan döneminde ortalama yüzde 8 büyüme hızına hiç erişilememiş; hatta yıllık büyüme

hızlarında da ancak bir kez, tarımsal ürünlerin çok iyi olduğu 1975’de yüzde 8’e ulaşılabilmiş. Büyüme hızının geçen yıl yüzde 4’e, bu yıl ise yüzde 2.7’ye düşmüş olduğu hatırlanırsa, bir aydan az bir zamanda gireceğimiz yeni yılda başlayacak 4. Plan döneminde ortalama büyüme hızının yüzde 8 olamayacağını söylemek bir kehanet olmaz. Ortalama büyüme hızının tutturulabilmesi için plan döneminin son yıllarında bu hızın yüzde 10’un üzerine çıkması gerekecektir ki, bu da olası kabul edilemez. Hele ağır dış borçların bindirdiği, Batılı kuruluşların kredi, döviz musluklarını açmaktan geri durdukları ve hükümetin “Batı’dan kopmamakta”, yani emperyalizme bağlılıkta direndiği koşullarda öngörülen büyüme hızına erişilebilmesi büsbütün uzak bir olasılıktır.

Büyüme hızının yüksek düzeye çıkabilmesi için sanayi yapılarının köklü biçimde değişmesi, ağırlığın tüketim sanayiinden ağır sanayiye, ara ve yatırım malları sanayiine kayması ve bu kayma ile bu sektörün, sanayileşmenin ve genellikle kalkınmanın, belirleyici sektörü konumuna gelmesi zorludur. Bu nitelikte yapısal bir değişiklik geçmiş planlarda da öngörülmüş ama gerçekleştirilememiştir. Bu planda da gerçekleştirilemeyecektir. Çünkü böyle bir yapısal değişiklik, ağır sanayi gelişmeyi belirleyici ağırlık kazanması Türkiye gibi ekonomisi emperyalizme bağımlı, geri kapitalist bir ülkede özel sektör eliyle gerçekleştirilemez. Ağır sanayi -yani makina ve motor sanayiinin de- devlet eliyle kurulması ve işletilmesi vazgeçilmez koşuldur. “Kamu eliyle” mi, “kamu öncülüğünde” mi tartışma ve çekişmesinin ve sonunda benimsenen seçeneğin önemi bu noktada toplanmaktadır.

Devletin, kamu kesiminin “öncülüğü, etkinliği” iddiaları tekrar ediledursun, kabul edilen plan taslağına baktığımızda bu öncülük ve etkinliğin de pek gerçekleşme şansı olmadığı görülüyor. Yeni plan, önümüzdeki beş yıllık sürede 1,6 trilyon TL tutarında yatırım yapılmasını öngörüyor. Bu çapta yatırımlar elbette büyük kaynaklar gerektirecektir. Bu nedenle de Plan’da yurtiçi tasarrufların önemli ölçüde artırılması, artan gelirin yüzde 35’inin tasarruf edilmesi tasarlanıyor. Bu gerçekleşmesi olası görülmeyecek kadar yüksek bir tasarruf oranıdır. Nitekim 3. Plan’da da artan gelirin yüzde 38’inin tasarruf edileceği hesaplanmış, ama tasarruflar ancak yüzde 11 oranında gerçekleşmiştir. Kamu kesimindeki KİT’lerin ise yüksek tasarruf sağlamak şöyle dursun, büyük açıklar verdikleri bilinmektedir.

Bu durumda, kamu kesiminin “öncü” ve “etkin” olabilmesi ve gerekli büyüklükte kamu yatırımlarının yapılabilmesi, tasarrufların dışında, kamu gelirlerinin hızla artırılmasını gerektirir. Kamu gelirlerinin hızlı artırılışı ise, ancak, köklü bir vergi reformu ile olanaklıdır. Oysa hazırlanmış olan yeni vergi tasarısından ve yetkililerin sözlerinden bir vergi reformu amaçlanmadığı anlaşılmaktadır. Sonuç, yatırım hedeflerinin kamu kesiminde gerçekleşmemesi ve özel kesimin, daha önceki dönemlerde olduğu gibi bu plan döneminde de ekonomideki ağırlığını artırmayı sürdürmesi olacaktır.

Kamu kesiminin ağırlıkta ve gelişmeyi belirleyici rolde olmadığı koşullarda öngörülen yüksek büyüme hızı gerçekleşemez. Büyüme hızında ve tasarruf oranında olduğu gibi dışsatımlardaki artışlar gerçekçi sayılamayacak kadar yüksek tutulmuştur. Bu dönemde de Plan’ın öngörülleri ve hedefleri kâğıt üzerinde kalacak, emperyalizme bağımlı geri bir kapitalizmin kargaşası içinde ekonomi, sahip olduğu kendi

dinamizmi ile kendi yönünde gelişebildiği kadar gelişecektir. Bu kez de planlı bir ekonominin düzenliliğini değil, bağımlı ve geri Türkiye kapitalizminin düzensizliğini, gittikçe derinleşen bunalımını yaşayacağız.

Dördüncü Beş Yıllık Plan, Türkiye ekonomisinin emperyalist-kapitalist dünyaya bağımlılığını sürdüren, hatta artıran bir nitelik taşımaktadır. Türkiye'ye yabancı sermaye girişlerini artırmayı öngörmesi; dışsatıma, özellikle Batı'ya, yönelik bir sanayileşme stratejisini benimsemesi; AB ile olan Ankara Anlaşmasını feshedip o ülkelerle yeni esaslar üzerinde ilişkileri düzenlemek yerine ilişkilerin geçici olarak dondurulmasını seçmesi, bu niteliğinin belirtileridir. Sosyalist dünya ve bölgedeki diğer ülkelerle geliştirilmeye çalışılan ilişkiler yeni bir yönelişin seçildiğinin göstergesi değildir.

Oysa Türkiye'nin kurtuluşu emperyalist-kapitalist dünya ilişkileri ağı dışına çıkmaya yönelmekten geçmektedir.

TÜSTAV Arşivi